

George Dennison: Szeretet vagy igazságosság?

október 16, 2013

részlet *A gyerekek élete – Az Első Utcai Iskola története* c. könyv 5. fejezetéből

Bevezető

Egy rövid részlet abból a könyvből, amelyet John Holt így ajánlott az olvasók figyelmébe: „Az elmúlt néhány hónapban, amikor tanárokkal vagy olyan emberekkel beszéltem, akik kapcsolatban vannak az oktatásüggyel, azt mondtam nekik, hogy bár az utóbbi időben számos jó könyv jelent meg az oktatással kapcsolatban – beleértve a sajátomat is –, amelyek érdeemesek lennének az elolvasásra, ha csak egy könyvre van idejük, akkor vegyék elő Dennison könyvét, A gyerekek életé-t. Ez messze a legérzékenyebb, legmegindítóbb és legfontosabb könyv az oktatásról, amit valaha olvastam, vagy amit egyáltalán el tudok képzelni, hogy olvasni fogok. Bár remélhetőleg az eljövendő években még sok olyat tanulhatunk az emberi növekedésről és fejlődésről, amit ma még nem tudunk, de kétlem, hogy lesz még egy olyan könyv, amely révén megértésünk ennyit fejlődhetne.”

Amint éppen leírtam kapcsolatomat Joséval, ugyanezt mondhattam volna el Mabelről Glóriáról és Susan kapcsolatáról a többi gyerekekkel kapcsolatban. Glória és Susan talán többet követeltek, mint én és Mabel. Mégis a gyerekeknek volt lehetőségük az elutasításra. Kellett, hogy legyen egy kifogásuk, és ezt elő kellett adják. De felfedezték, hogy a jó kifogásokat elfogadták. Az unalom például egy jó kifogás. A

tavaszi szép napjai is azok. Egy erős kívánság arra, hogy valami mást csináljanak is jó ok. Az aggodalom is jó ok, ahogy a fejfájás, vagy fogfájás is. Ezen túl is számos dolog van, amelyek ha felbukkannak egy óra alatt, akkor előnyt élveznek, mint igény az igazságosságra, az önbecsülésre, a barátságra.

Mi és a gyerekek, röviden szólva, egy folyamatos kísérlet részei vagyunk, amelyben vonzás és taszítás, együttműködés és konfliktusok találhatóak. Ez egy változó és sokarcú találkozás, amelynek struktúrája és időbeli lefolyását együtt fejlesztettük ki. A legfontosabb benne a kényszer hiánya. Minden gyerek számára megvolt benne a kilépés és a visszalépés lehetősége, és legfontosabbként egy emberjogi alkotmány, amely a tanárookra is érvényes. A gyerekek nyertesei voltak ennek a rendszernek, nem azért, mert ez "szabad" volt, hanem mert nyíltak lehettek a tanárokkal szemben. Ez egy zajos iskola volt, ha éppen ilyen igények voltak, és néha egy feszültséggel töltött csendes iskola, ha ilyen igények voltak.

Könnyű lebecsülni a konfliktusok jelentőségét, amelynek nagy jelentősége van a gyerekek fejlődésében, bár ezek zavarják a tanárok fülét, és strapálják az idegeit. Amire gondolok, azok a hangos konfliktusok, olyanokra, amelyeknek ritkán van parlamentáris kimenetele. Amihez mindez vezet, az két egymás melletti erős motiváció, amelyek ugyan nem ellentétesek, de nem is azonosak, nem passzolnak egymáshoz. Az egyik ezek közül, hogy mi felnőttek sokat várunk a gyerekektől, és ha ezt nem tesszük, el is veszítjük vonzásunkat. A másik az, hogy a gyerekeknek joguk van arra, hogy egyéniségnek kezeljék őket, mert valójában azok. Ami miatt a súrlódás fellép, hogy mi sokkal erősebben általánosítva adjuk elő a követelményeinket, mint ami bármely gyereknek passzolna.

És a folyamatban nincs semmi, ami önszabályozó, önkorigáló lenne. Csak arra támaszkodhatunk, hogy a gyerekek korigálják minket. A maguk érdekében ezt meg fogják tenni, nem fogják a mi érdekünket képviselni. Úgy fognak tenni, mint az az ember,

akinek túl kicsi cipő van a lábán és azt lerúgja, miközben szitkozódik. Bármelyik tanár, aki visszagondol az elmúlt egy hónapjára, el tudja mondani, hogy milyen gyakran történik ez meg, és megkérdezheti magát, hogy milyen gyakran hanyagolta el tudatosan ezeket az igényeket. A kölcsönös egymáshoz csiszolódás folyamatosan zajlik, mi csak látjuk ennek a zaját, ennek az időigényét, a folyamat megakadásait. Ugyanakkor látjuk azt is, hogy a végeredmény értelmesebb és több lesz annál, amit a legokosabb ki tudna gondolni.

Amiért a konfliktusokat itt említettem, annak az oka, mert engem mindig irritált, az ahogyan számos summerhilli a szeretetről beszél, hogy „szeretetet kell adni” vagy, hogy meg kell „teremteni a szeretet légkörét”. Észrevettem, hogy nem ritkán az ilyen lelkesedő mögött egy lefojtott agresszió áll. De mindezt csak mellékesen jegyzem meg. A lényeg, amit mondani szeretnék: nem tudunk minden gyereknek szeretetet adni. Amikor szeretetet érzünk, az mindig egy bizonyos gyerekre vonatkozik, vagy egy párra közülük. Ekkor sem szeretetet adunk, hanem önmagunkat, mert bennünk ez erősebb, mint bennük.

Amit minden gyereknek adni tudunk, az figyelem, megértés, türelem, gondoskodás, és mindennek felett igazságosság. Ez utóbbi valójában a szeretet egy formája, amit adni lehet, valóban mindenkinek, mert ez az igazi tartalma az igazságosságnak (hogy mindenkire vonatkozik). Ez az öntudatos általánosított szeretete az emberi fajnak. Mindennek fontosságát egy negatív példán lehet megérteni: a (csecsemőkorból kikerült) gyerek túl tud élni, fejlődni tud akkor is, ha a környezetéből nem kap szeretetet, de fejlődése az igazságosság hiányában mélyen torzul. Az igazságosság hiánya gyanakvóvá teszi (képtelenre a bizalomra) és valóságképét a gyökerekig eltorzítja. Amiről beszélek az nem valami elképzelt dolog, hanem szervezeti. Az első egy árvaház, amit magam láttam, az utóbbi a fiatalok nevelőintézete.

Fordította: Fóti Péter

Kapcsolódó oldalak:

- Fóti Péter: A legfontosabb “tananyag”: A konfliktusmegoldás I.
- Fóti Péter: A szegények Summerhillje
- George Dennison: A gyerekek élete – Az Első Utcai Iskola története:
- George Dennison: A Gyerekek élete – Az Első Utcai Iskola története:
- Fóti Péter: Kölcsönös udvariasság, figyelem, tisztelet gyerekek és felnőttek között